

กำเนิดเทศบาลตำบลศรีพนมมาศ

ประวัติความเป็นมาของ “พระศรีพนมมาศ” นักปกครองตัวอย่างของกระทรวงมหาดไทย

นายทองอิน แซ่ตัน(พระศรีพนมมาศ) ได้รวบรวมชาวบ้านพัฒนาเมืองลับแล(ปัจจุบันคืออำเภอลับแล)จนเจริญรุ่งเรือง เช่นทางด้านการศึกษาก็ก่อตั้งโรงเรียนส่วนตัวเป็นแห่งแรกของจังหวัดอุตรดิตถ์(ปัจจุบันคือโรงเรียนเทศบาลศรีพนมมาศพิทยากร) โดยไม่ใช้เงินงบประมาณของทางราชการ ทางด้านการคมนาคมได้ก่อสร้างถนนเชื่อมต่อระหว่างเมือง เช่น ถนนอินใจมีโดยไม่ใช้เงินงบประมาณของทางราชการ เช่นกัน ทางด้านการเกษตรนายทองอินเป็นผู้ริเริ่มนำลางสาดทุเรียน มาปลูกในพื้นที่อำเภอลับแล จนกลายเป็นพืชเศรษฐกิจขึ้นชื่อของอำเภอลับแลในปัจจุบัน เป็นผู้ริเริ่มให้ชาวบ้านนำดอกตองกงมาถักสานเป็นไม้กวาดตองกงที่เลื่องชื่อมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งทางด้านการชลประทานเป็นผู้ริเริ่มก่อสร้างฝายน้ำล้นเพื่อผันน้ำไปใช้ในการเกษตร จนกระทั่ง พ.ศ. 2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสเมืองลับแล พระราชทานนามถนนที่นายทองอินได้นำชาวบ้านทำว่า “ถนนอินใจมี” และวันที่ 13 มิถุนายน 2447 ขุนพิศาลจินะกิจ(ทองอิน)ได้รับโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็น “หลวงศรีพนมมาศ” เป็นผู้ว่าราชการเมืองลับแลเป็นคนแรก ขึ้นตรงต่อเมืองพิไชย ถือศักดินา 1,000 ไร่ เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2451 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “พระศรีพนมมาศ” ตำแหน่ง นายอำเภอเมืองพิไชย ยังคงช่วยผู้ว่าราชการเมืองพิไชย ถือศักดินา 1,000 ไร่ ภายหลังทรงโปรดเกล้าแต่งตั้งให้เป็นอำมาตย์ตรี ในราชทินนามเดิมในตำแหน่งเกษตรมณฑลพิษณุโลก และพระศรีพนมมาศได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคลม อันเนื่องมาจากโรคเบาหวานเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2464 รวมอายุได้ 60 ปี

ในช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 (สงครามมหาเอเชียบูรพา) ทหารญี่ปุ่นได้มาตั้งฐานทัพอยู่ที่โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ในปัจจุบัน ขณะนั้นทหารฝ่ายสัมพันธมิตรได้ส่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิดโจมตีฐานทัพของทหารญี่ปุ่น สถานีรถไฟอุตรดิตถ์ โรงพยาบาล สะพานบ้านคาราตลอดจนสถานที่สำคัญ ๆ จนได้รับความเสียหาย บรรดาพ่อค้า ประชาชน และส่วนราชการต่าง ๆ จึงได้อพยพหลบภัยสงครามมาอยู่ที่อำเภอลับแล โดยเฉพาะศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ย้ายมาทำการชั่วคราวที่อาคาร 1 โรงเรียนเทศบาลศรีพนมมาศพิทยากร เป็นเวลาประมาณ 1 ปีเศษ จากที่มีการอพยพหลบหนีภัยสงคราม เข้ามาอยู่ในเขตอำเภอลับแลเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดเป็นชุมชนหนาแน่นขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2486 ขุนราษฎรมังกรลักษณ์ นายอำเภอลับแลในขณะนั้นได้สั่งการให้นายหัส ตันศิริรัตน์ กำนันตำบลยางกะไค กับนายจันทร์ ทองศรี ผู้ใหญ่บ้านคอกช้าง ออกสำรวจระวางเขตตำบลยางกะไค เพื่อขอจัดตั้งเป็นเทศบาลต่อหลวงพิเศษนครกิจข้าหลวงประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ นำเสนอต่อกระทรวงมหาดไทย ซึ่งต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะตำบลยางกะไคเป็น “เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ” ตามฐานันดรศักดิ์ที่ได้รับโปรดเกล้าฯ เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งคุณงามความดีของท่าน ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 61 ตอนที่ 77 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2487 เป็นต้นมา กระทรวงมหาดไทยได้ยกย่องให้พระศรีพนมมาศเป็นนักปกครองตัวอย่างหนึ่งในสองคนของกระทรวงมหาดไทย เพื่อผดุงเกียรติประวัติของพระศรีพนมมาศที่สร้างคุณงามความดีให้กับปวงประชาราษฎร์ ชาวอุตรดิตถ์ได้พร้อมใจกันสร้างอนุสาวรีย์ของท่านประดิษฐาน ณ ทางแยกตลาดลับแล ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชาวจังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดใกล้เคียงที่มาเยือนเมืองลับแล เกียรติคุณของพระศรีพนมมาศคนดีของเมืองลับแลจะคงอยู่คู่แผ่นดินลับแลไปตลอดกาล